

DÖNGÜSEL ZAMAN UNSURLARI BAĞLAMINDA METİN TURAN ŞİİRİ*

Aynur KOÇAK **

*“Bir gelgit kuşuyum enlemi ve boylamı bilinmez/
konuşsam sözcükler hırpalar, sussam suskunluğum”*

LA POÉSIE DE METİN TURAN DANS SES RAPPORTS AVEC LA TEMPORALITE CYCLIQUE

Le temps est un concept beaucoup plus vaste et inclusif que toutes les frontières que la pensée humaine trace pour le percevoir. L’homme, en saisissant d’emblée le passé, le présent et l’avenir, par le biais du temps même, en devient partie intégrante. Les effets du temps, nous les ressentons tous sur le plan biologique, social et psychologique, et les produits de l’art ont, tout au long de l’histoire humaine, été des ressources importantes pour retracer ces effets. Les artistes méditant sur l’éternel renouvellement de la nature témoignent de l’ordre cyclique du temps. Ils associent à leur vie, le printemps et l’automne, le soleil se levant après une nuit obscure, l’arc-en-ciel surgissant après la tempête, et reflètent souvent par des images ou symboles saisissants cette interaction mutuelle dans leurs œuvres. La perception cyclique du temps trouvant ses origines dans les mythes de la cosmogonie (relation du chaos au cosmos) est l’un des sujets majeurs des poètes. Cette étude vise à retracer la relation entre le chaos et le cosmos à travers l’œuvre intitulée *Hâl ve Gidiş* de Metin Turan. L’œuvre de Turan se présente sur un ton lyrique et critique comme une série de fragments de vie enrichie d’expériences et de réflexions personnelles. Le poète traite de sujets individuels, mêlant le retour cyclique des saisons à son intimité profonde : le printemps tendant vers l’amour, l’été, lors de la découverte de l’amour, l’automne sur le chemin des adieux, et finalement l’hiver dans le chaiteau de la solitude. Alors que le chaos prévaut dans les vers traitant des thèmes de la solitude, de l’étrangeté, de l’obscurité et de la désorientation, l’existence du cosmos, elle, appelle les thèmes de l’union, du bonheur et de l’établissement de l’ordre. Dans les vers du poète, l’univers du moi mainte fois détruit et reconstruit ne cesse d’évoquer la circularité temporelle des phénomènes, centrée à la fois sur la géographie et l’individu, comme des réalités d’ordre individuel et social.

Mots-clés: *Metin Turan, poésie, temps, mythe, chaos, cosmos, image, circularité*

CYCLICAL TIME WITHIN THE CONTEXT OF METİN TURAN’S POETRY

Time is a vast and comprehensive concept exceeding the limitations set by humans to comprehend it. Human perceptions of time try to lend it meaning through reducing it to space, but also view time in a way that entails time as an ‘unfathomable eternity’ or a single moment that passes in the blink of an eye. Humans grasp the past, the present and the future through time and become a part of it. Time has biological, sociological and psychological effects on humans and literary sources have been important resources to analyse these effects throughout history. Artists follow nature and then notice the cyclic attributes in themselves. They adapt spring and fall, the sunrise after a dark night, the rainbow after a storm into their own lives and reflect this in their works using an allegorical style

* Geliş tarihi: 03.01.2021 – Kabul tarihi: 15.01.2021

** Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk dili ve edebiyatı, aynurnazkocak@hotmail.com, ORCID ID: 0000 0002 9555 1088.

of writing. The root of the conception of the cycle of time dates back to the chaos-cosmos relation in mythology. This relation comes to life in reflection of self in the works of authors. The aim of this study is to follow the traces of the relation between chaos-cosmos in the poets conceptualization of time in Metin Turan's *Hâl ve Gidiş*. *Hal ve Gidiş*, is composed of poems that reflect not only the poets' personal experiences but also his societal identity through a critical-lyrical approach. In poems where the poet refers to personal subjects, the spring of new love, the summer of passion, the fall of farewell and the loneliness of winter forms a cyclical whole similar to that seen in nature. In stanzas referring to loneliness, eeriness, darkness and loss of direction, chaos dominates; whereas in others referring to coming together, happiness and establishing an order, the theme of the formation of the cosmos can be noted. In the poets' verse the individual universe falls apart and is reconstructed many a time. The poet reflects both an individual and a geographical centered awareness of the repetitiveness in the existence of the individual and society through his poems. He refers to himself as an outsider, an oddity in his own country. The poet exemplifies the reliving of the same faith throughout centuries through the poetic traditions of Anatolia. Whether individual or societal the main concept is always cyclicity. The study provide a thorough analysis of the features of time in Metin Turan's poetry.

Keywords: *Metin Turan, minstrel, poet, poetry, time, chaos, cosmos, imagery, cyclicity*

Giriş

İnsanı, insanlığı, mekânları, yaraları, yaşları, yalnızlığı, sevinçleri aşkla yoğurarak sunan bir ozandır *Metin Turan*. Şaire göre, güzel sanatlar ve özellikle de şiir, “*insan yanımızı hatırlama ihtiyacıdır; yabancılaşma karşısında direnme*”dir (Ünal, 2005). O, “*insanlık değerlerinin bir bir yeniden yeşertilmesi için*” ozanca duyarlılıkla yola çıkar. Yolcularına şiirleri eşlik eder. Sanatçı, Kıbrıs'tan Krakov'a, Kars'tan Edirne'ye uzanır. Bakü'de “*çılgın bir topaç*” olur, “*kendini hazar rüzgârında savuran kum*” olur, “*şirvanşahlar gönderinde nesim'i olur*”. Şair, Cenova'da “*korsan kokusunu kaya oyukları*”nda ararken Krakov'da “*ıslık donduran soğuk*” eşliğinde “*çığlıktan heykeller*”in izlerini sürer. Bazen de yalnızlık olur:

göğünü soluyup ovaların dağların /ege'de zeytin /bir defne dalına tutunup olimpus dağında yalnızlık olurum (Turan, 2014: 45)

Kendi ülkesinde “*yanlış bir Karacaoğlan*”, “*mülteci bir Emrah*”, “*ağlarımın koyaklarında yabancı Köroğlu*” (Turan, 2014: 41) dur. Öte yandan yurdunun gökyüzündeki kara bulutları kovmak için uçurtmaları çoğaltmayı da düşlemeyi ihmal etmez:

gölgelerin sessizliğine sığınıp /kağıttan gemiler çoğaltıyorum /kara bulutları kovsunlar diye /uçurtmalar çoğaltıyorum yurdumun gökyüzüne (Turan, 2014: 55)

Şiirin “*insanın insan yanının, direnen yanının ayakta tuttuğunu*” (Ünal, 2005) bilen ozanlar gibi, dere tepe gezerken yolculuğuna “*her taşın altından aşk*” ve “*her aşkın altından bir taş*” (Demirdelen, 2013) eşlik eder:

hangi istasyona uğrasam yanlış makastayım/hangi kavşağa varsam sola dönüş yok/ beni akşam gibi düşün sevdiğim/kükürt dumanına teslim erzurum gibi/ beni diyarbakır gibi düşün sevdiğim/ cezalı bir şairin surlara asılması gibi (Turan, 2014: 7)

Ozanın gezdiği diyarlarda “*aşk'ın rüzgarları püfür püfür*” (Mercan, 2005) esmektedir:

güz gibi yakamdasın /hangi adrese uğrasam demirler sürgülü /hangi dilden konuşsam yasaklı yanım hatırlanıyor /aşk diye tercüme ediyor peltek tercüman /mümkünüm oluyorsun /çünkü savrulduğum her kıyıda sana çıkıyor hikayem /ondan sığınyorum (...) yine ve yalnız sen anlıyorsun (Turan, 2014: 10)

Yakalanan imgelerin sıcak ve lirik kıvamı bize şairin şiire ve şiirin yapısal kimliğine özenini yansıtır (Tekin, 2003). *Suları Islatan Mecnun*'la şiirli yolculuğa çıkarken insanlığın karanlık dehlizlerine gömülmüş zaman da perdenin arkasından göz kırpar. Bu incelemeye alınan şiirler seçme şiirlerinin toplandığı *Hal ve Gidiş* (2014) kitabındandır. Şiirlerdeki insan, insanlık halleri, farklı mekânlarda zaman önemli bir unsur olarak dikkat çekmektedir. Zaman, mekân, doğa (insan) birbiriyle bir bütünlük içinde ve etkileşim hâlinindedirler. Varoluşları için birbirlerinden beslenirler. Kendini “akşamla sabahı karıştıran bir zaman ayarı” olarak gören şair, “Türkiye Minesi” adlı şiirinde ilkbahar, kış ve yazı birlikte anar:

ilkbahar hep yağmurlarla geçti kış keskin bir ayaz /bu çivit mavisi dağlar bu turuncu yaz / alnıma yaslanan ağustos gibidir / ne çok eskir sabahlar, gün ışımaz (Turan, 2014: 89)

Bu çalışmada şairin şiirlerindeki zaman unsurları, döngüsel bağlamda ele alınıp kaotik zamanlar ve kozmos zamanlar başlıkları altında incelenecektir.

1- Kaotik Zamanlar

Kaos evrenin yaratılmadan önceki halidir. Toplumun, insanın acı üzüntü içinde bulunduğu zamanlar ve insanın sevdiğinden, sevdiklerinden ayrı olduğu vakitler kaosa gönderme yapılarak kaotik zamanlar olarak değerlendirilir. Şairin “Çılgılık” şiirinde söylediği “*ağlayamamak/kendi öksüzlüğümüzden/ bu kalabalıkta yalnızlaşmak*” hep kaotik zamanlardır. “Anadolu” şiirinde “*bütün verimli topraklara şimdi apartman ekilmesi*”, “*Adana’da pamuk apartmanı*” ve “*karıncaların yurdumu terk etmesi*” de kaotik zamana işaret eder. Karanlık, umutsuz, kaygılı, zulüm dolu günler, gurbette geçen zaman kaotik zamanlardır. Bu zamanlar mevsimlerden kış, güz ve vakitlerden akşam ile anılır.

Şairin “Ülkem Ölüm Orucunda” adlı şiirinde, yaratılış mitlerindeki kaotik zamanı hatırlatır:

ve deyin ki ben bir su idim/ çağlayandım, ellerinin ateşine yanmış gül idim (Turan, 2014: 52)

“Yasaklar” şiirinde anayasalar değiştirilmesi ve yasakların delinmesi de kaos zamanlarının göstergesidir. Şair “bir uzun yüzyıl gibi uzanır”:

bütün anayasalar değiştirilir /delinir bütün yasaklar /çiğ tanesi gibi düşerim iki memenin arasına/ uzanırım bir uzun yüzyıl gibi/ sular limanına vurdukça (Turan, 2014: 34)

“Ortadoğu” şiirinde kaotik zaman hemen dikkat çeker:

ateşe karışıp baruta sığındığım zamandır/ sabah Müslüman akşam Yahudi gece (Turan, 2014: 36)

“Ülkemin Yorgun Akşamı” şiirinde insanların değişmesine paralel mevsimlerin de değişmesi yani düzenin bozulmasına dikkat çekilir:

*insanlar değişir de değişmez mi mevsimler:/sıcak soğuk, eski yeni yaşlanan tanrı./
öğleni alacakaranlık, akşam kızılkuşluk,/sesinde manda hırıltısı gün/ pencere önle-
rinde miyavlayan/ kediler de yok/ artık eylül ondan belli (Turan, 2014: 26)*

“Memur-u-Endam” adlı şiirde uykulu gözlerini otobüs camlarına yapıştıran memur-
ların “şehrin en ölü saatleri”ni yaşadıklarını ve “ölgün bir sabahı soluduk”larını dile ge-
tirilir:

*şehrin en ölü saatlerini yaşar onlar / tenlerinde Eyüp Sabri kokusu /ölgün bir saba-
hı solurlar (Turan, 2014: 56)*

Memurların en geç saati ve ömrü de şöyle tasvir edilir:

*en aşına geç saat /ya dokuz altıdır hayat ya beş sekiz/ ömür ki bu kadar sade bu
kadar bayat (Turan, 2014: 57)*

“Feleğın de Alacağı Varmış” şiirinde sevgilinin yokluğunda akşam, yıldızlar, ay ve
mevsimler de bir farklıdır:

*bu akşam da gelmediğin gibi gökyüzü /yıldızlar seyrek, ay belirsiz / gölge bütün
meskûn mahallerde. / yaz demiştin ya mevsime, kuşlar yok. yağmur eksik./kırmızı
bütün renklerden daha solgun. (Turan, 2014: 50)*

“Harita Metod” şiirinde âşık, ters giden bir şeyler olduğunun farkındadır. Ağustos
bütün sırlarını almıştır ve eylül de erkencidir:

*ağustos aldı bütün sırlarımı (...)/ günbatımını göğüs boşluğuma yerleştirdiğim /
beşinci mevsim Akdeniz (...)/ ters giden bir şeyler olmalı (...)/ eylül nasıl da erkenci
böyle (...)/ ağustos aldı bütün sırlarımı ağırlaştı sevabım (...)/ güz gibi yakamdasın
(Turan, 2014: 8-9)*

Kars'ta kış eylülde başlar:

*kışı eylülde başlayan bir kentin yazı temmuzdur /bir esinti gibidir günle öğle arası/
ondan tozlu geçer ağustos (Turan, 2014: 94)*

“Uzak” şiirinde kasım ayını ömründe erken bir ikindi olarak görür:

*erken bir ikindir ömrümde kasım (...)/ölüm doyamadığım çocukluğum (Turan,
2014: 23-25)*

Ömrü çentiklerle geçen âşık, her salı, her perşembe ve cuma günlerini “müebbet aşk”
olarak geçirir:

*ömrüme vurulan çentiklerle geçiyor ergenliğim /her salı gözaltındayım /her per-
şembe vukuat cuma karakol avluları /beni müebbet aşk düşün sevdiğim (Turan,
2014: 7)*

2. Kozmos Zamanları

Doğanın canlandığı her dönem yeni bir yaratılıştır. Doğa, toplumlar ve insan kaos
zamanlarından kozmosa geçiş süreci yaşar. Düzenin kurulduğu bu zaman mevsimlerden
bahardır, aylardan mart, nisan ve mayıstır. Günün sabah vaktidir. Barışa, huzura, sev-
giliye kavuşma zamanıdır bu vakitler. “Suları Islatan Mecnun” şiirinde hırçın deniz ve
ardından gelen “ilk yaz” adeta yaratılışı fısıldar:

bütün dalgalarıyla hırçın,/ kumsallarıyla dingin bir deniz/ömrüm ilkyazın gözleridir/ yarını gören (Turan, 2014: .68)

“Kadim Kentin Esiniyle” şiirinde tufan sonrası kuşun gagasıyla yeniden doğum müjdesi verilir:

kanat vuruşlarını sakladığım her kuşun /gagasından yere düşen bahar muştusuyum (Turan, 2014: 33)

Yaratılış doğuran anayla mümkündür. “Gurbetteki Anneyle Doğum Günü Söyleşi” şiirinde anneye sesleniş yepyeni bir doğuma işaret gibidir:

yeni bir güne başlar gibi /yeni bir hayatın şavkını muştulayan /doğmak yeni iklimi başlamak gibi parıltılı /bütün çiçeklerini demetleyip yeryüzünden fırlatıvermek gökyüzüne (Turan, 2014: 76-77)

Aşktır yaratılışı başlatan. Sevgili gözlerinden yakalanınca yeryüzü “bayram”, gökyüzünde ise “nisan açar”:

şimdi yasemen kokusu ellerin/ ve nisan açmış gökyüzünle (Turan, 2014: 17)

Aşkla birlikte “Yeni Yıl Karşılması” adlı şiirde yeni renklerin, yeni ülkelerin, yeni haritaların keşfedilişiyle tazelenmiş bir dünyaya gönderme yapılmaktadır.

yeni renkler keşfetmeyi öğrendim / yeni ülkeler haritada /saçlarına dokunmak kadifenin başka rengi /maviyi başka öğrendim gözlerinden örneğin /yolları uzun hesaplayışım, akşamı erken edişim /yol işaretlerini ezberlediğim de ondandır /yeni renkler keşfetmeyi öğrendim yeni haritalar (Turan, 2014: 42)

Yaratılış zamanı ilkyaz’dır. Bahara kavuşan ülkede yağmur çiselemekte ve çiçekler açmaktadır:

ilkyaz gelmiş yurdum şimdi bahar açmış çiçek seli/ şimdi ülkem bütün pencerelerinde yağmur çisesi (Turan, 2014: 67)

“Suları Islatan Mecnun” sulara yelken açarak Kıbrıs’a doğru yelken açar. Zaman “bir mart günü” olmalıdır. Neden? Doğanın uyanışı, yeni başlangıçlar bahardır, “ilkyaz”dır. Yeni bir başlangıç yeri de “çılgın bir papatya mevsimi” Kıbrıs olmalıdır. Şair, “Yolculuk” şiirinde “bir mart günü gideceksin” Kıbrıs’a diye seslenir yeniden başlamak üzere:

bir mart günü gideceksin kıbrıs’a /alıp bir yanına yeşili, maviyi bir yanına /gömü-lüüp lacivert akşamın koynunda /sabahı seyredeceksin (...)/bir mart günü gideceksin kıbrıs’a/ şubatın çalmış olacaksın gölgeyi/önce yasemenler karşılayacaktır seni şaşırmayacaksın/şaşırmayacaksın camdan çıkarıp elini/kaneviçe işleyen kızlar gibi/ yıldızları yakalayacaksın (...)/ yeşil açmış pencerelerden koşarak kıbrıs’a gideceksin (Turan, 2014: 66)

“Yol İşaretleri”nde şubat akşamında bahara doğru koşulmaktadır:

bir şubat akşamından bahara koştuğumuz/ gözlerimi bileyen meneviş mavidir/ senin güz dediğin iklimlerde benim bahar açmağlığımla/ raylarına dilek yazdığım trenler;/ yarım aralanan sabahlarım (Turan, 2014: 29)

Şair, “Eskiye” adlı şiirinde ocak ayını bir ömre benzeter ve kendinin oğlak burcundan oluşunu da buna bağlar. O, “bahar muştusu”dur:

*aralık sonda başlayan yeni bir yıl / tüm aylarını tüketir eskinin / ömür gibidir ocak,
ondandır oğlak burcundan oluşum (...)/ kanat vuruşlarını sakladığım her kuşun /
gagasından yere düşen bahar muştusuyum (Turan, 2014:32)*

“Kiev Nisanı”nda gün ışıltısı pencereye düşen ilk sestir:

*ışımadan pencereme düşen ilk ses (...)/ sabah ışıltısı yeni yayılan bir güneştir,
ellerinden (Turan, 2014: 92)*

Sabahın yedisinde bir anda sevgiliyi görüvermenin, günün en kalabalık saatinde bu-
luvermenin sevinci ne büyüktür:

*ne çok güzelsin cancağızım demek/ bir ikindi vaktinde acelesiz yudumlamak çayı
(...)/günün en kalabalık saatinde örneğin / en işlek caddesinde o yeşil bankta bul-
mak seni (Turan, 2014: 53-54)*

Nisan ayında sevgiliyi aydınlık gül kokulu sabahlara ve Girne akşamlarına davet
eder:

*nisan gelince açık bırak pencereni /yarım arala kapıyı mavi bir ışık gibi sızırım
odana / bir girne akşamıdır akdenizin bütün buğusunu (...)/ şimdi isparta’da gül
kokusudur sabahlar (...)/ sana bıraktım bu akşamı (Turan, 2014: 37)*

Sevgiliyi öpünce ağustos ayı mevsimini değiştirmektedir:

*seni öptükçe bir ankara islanıyor/ mevsimini değiştiriyor ağustos/ istanbul fırtına-
ya tutuluyor (Turan, 2014: 18)*

“Delirmiş Bir Yalnızlıktır Kalbim”de güneşin pencereden çekilmemesi dilenir. Yoksa
Ankara, “sensiz ve sessiz bir akşam” kalacaktır:

*aman bitmesin gün derim,/çekilmesin güneş pencereden yoksa sensiz ve sessiz bir
akşamı kalır ankara’nın (Turan, 2014: 73)*

Gurbetteki anneye bir demet çiçek verilmek için seçilen zaman dilimi “akşamın en
erken saati”dir:

*bir demet çiçeği tutuşturmak isterdim ellerimle/akşamın en erken saatinde, (Turan,
2014: 76)*

Cenova’da ise akşamın olmaması arzulanır:

*bitmese gün olmasa akşam/okyanusunda boğulsam sesin pencerede asılı./ akşam
erken olur nedense (Turan, 2014: 107)*

“Türkiye Minesi”nde akşamın ufku değişmekte ve ağustos ayı bütün sırlarını almaya
hazırlanmaktadır:

*güz mevsimiyle çoğalan ahlal yemişleri gibidir Elbistan/ elevermez, sakınır böğ-
ründeğini / ondan umarsızdır yada yabana (...) çıkıyorsun yeni açmış bahar dalla-
rınla /akşamın ufku değişiyor (...)/ ağustos aldı bütün sırlarımı (Turan, 2014: 12)*

Mevsimler değişmektedir “Mağusa Kalesi”nde:

*gölgemi akşamla karıştıran mevsimleri geçtik/ yırtılan takvim yapraklarında kaldı
onlar (...)/ hangi mevsime tutunsam aylardan kasım/ hangi güne tutunsam salı aç-
mış kasımpatı (Turan, 2014: 83)*

Güz yağmurlarında hüznün vardır, ayrılık vardır:

güz yağmuru soğuk olur/ alır gider benden seni (Turan, 2014: 63)

Yorulan ozan, artık günlerde de geride kalmaktadır:

yoruldum işte o gün de geldi/ sen pazara tutundun ben cumartesiye kaldım (Turan, 2014: 47)

3- Kozmosun Sonu

Kirlenen dünyayı temizleyecek sel gereklidir artık:

ne kadar derine kazsanız kuyuları/ gömseniz lağım sularını/ ışkıracak bir gün yüzünüze /bunca katil, bunca suçlu, bunca hırsız varken /ve küllenmişse bunca yıl (Turan, 2014: 48)

“Yalnızlık Kitabesi”nde günahı taşıyan insanlık tufanla karşı karşıyadır:

çizgiye dönüşse gözyaşın/ dünya sele boğuluyor /ödenmez bir ah 'ın günahını taşıyoruz (Turan, 2014: s.61)

Sonuç

Metin Turan'ın *Hal ve Gidiş* isimli kitabı incelendiğinde zaman kavramının döngüsel bir şekilde ele alındığı ve şiirlerde kaos kozmos ilişkisinin çeşitli örneklerinin bulunduğu tespit edilmiştir. “Çılgılık”, “Anadolu”, “Ülkem Ölüm Orucunda”, “Yasaklar”, “Ortadoğu”, “Ülkemin Yorgun Akşamları”, “Memur-u Endam”, “Feleğin Alacağı Varmış” ve “Harita Metod” gibi şiirlerde kaos zamanları tüm ağırlığıyla hissedilir. Karanlık, umutsuzluk, çikışsızlık, gurbet acısı, özüne özlem, karşılıksız aşk gibi temaların, şairin benliğinde kaos zamanında ortaya çıktığı görülür. “Suları Islatan Mecnun”, “Kadim Kentin Esiniyle”, “Gurbette Anneyle Doğum Günü Söyleşisi”, “Yeni Yıl Karşılması”, “Yol İşaretleri”, “Eskiye” ve “Delirmiş Bir Yalnızlıktır Kalbim” gibi şiirlerde ise umut, hayata tutunma, aşk, ses, ışık, renk temaları ön plana çıkmaktadır ve bu şiirlerin şairin benliğinde kozmos zamanları temsil ettiği söylenebilir. Elbette düzenin içinde düzensizlik kaçınılmazdır ve kirlenmiş olanı temizlemek için de kozmosun sonunda sel tekrar ortaya çıkacaktır. Ödenmez *ah 'ın* günahı, tufanın davetkârı olacaktır. İncelememiz sonunda, Metin Turan şiirinin döngüsel bütünlükle kaos ve kozmos zamanları kapsayan bir yapıya sahip olduğu ortaya konmuştur.

KAYNAKÇA

1. Demirdelen, Dilek, “Boşluktan hiçbir şey doğmaz”, *Cumhuriyet Kitap*, 3 Şubat 2013.
2. Mercan, Hasan, “Gelenekten olgunlaşmış, çağdaş bir direniş”, “Suları Islatan Mecnun”, *Turnalar*, Eylül 2005.
3. Tekin, Havva, “Suları Islatan Mecnun”, *Kıbrıs Gazetesi*, 4 Aralık 2003.
4. Turan, Metin, *Hâl ve Gidiş-Seçme Şiirler*, Ürün Yayınları Ankara 2014.
5. Ünal, Haydar, “Metin Turan'la Söyleşi”, *Cumhuriyet Kitap*, 3 Şubat 2005.